

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет Педагогічний

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС

"Підручникотворення в початковій освіті"
Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Освітньо-професійна програма АЗ Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Підручникотворення в початковій освіті
Викладач (-і)	Професор Височан Л.М.
Контактний телефон викладача	+380963654260
Е-mail викладача	lesia.vysochan@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Один раз на тиждень (вівторок)
2. Анотація до курсу	
<p>«Підручникотворення в початковій освіті» - вибіркова дисципліна, що вивчається студентами-магістрами першого курсу спеціальності «Початкова освіта» в другому семестрі і включає основні питання підручникотворення у початковій школі. Вивчення цієї дисципліни є необхідною складовою підготовки учителя молодших класів. У зв'язку з цим вона покликана вирішити низку проблем. Зокрема, ознайомити магістрантів з теоретичними основами побудови підручника для початкової школи та процесом підручникотворення в галузі початкової освіти; вчити грамотно аналізувати цей вид навчальної літератури з метою оцінювання його ефективності та підготовки до дидактично обгрунтованого вибору конкретного підручника (порівняння альтернативних навчальних книг, виявлення ознак певної педагогічної технології) Враховувати психолого-педагогічні особливості розвитку молодших школярів при викладанні курсу. Оволодіти вмінням адаптовувати наявні технології до роботи з учнівським підручником певного віку. На основі знань та умінь з дидактики, психології аналізувати альтернативні підручники для початкової школи відповідно до сучасних вимог і запитів сучасної освіти та Концепції НУШ.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення курсу «Підручникотворення в початковій освіті» є зінтегрувати і поглибити знання аспірантів про підручник як модель цілісного процесу навчання; ознайомити їх доступними методами аналізу й оцінювання цього виду навчальної літератури; сформувати вміння працювати з книгою.</p> <p>Актуальність цього авторського курсу очевидна: в умовах варіативної навчальної літератури важливо підготувати майбутніх учителів початкової школи до свідомого вибору підручників і навчальних посібників, зокрема ознайомити їх із азами теорії шкільного підручника – функції, структура, психологічні основи побудови навчальної книги, технологічність підручника, методи аналізу й оцінювання цього виду навчальної літератури, підручники варіативні та альтернативні тощо; вчити аналізувати підручники за різним критеріями – за структурою і функціями, за технологічністю, підходи до аналізу альтернативних підручників тощо. Окремий аспект цієї навчальної дисципліни – організація роботи з підручником у початковій школі, а також формування в молодших школярів ключової компетентності «навчання впродовж життя» (уміння вчитися). Змістове наповнення курсу готує майбутніх педагогів до свідомого засвоєння методик окремих навчальних предметів.</p>	
4. Компетентності	
<p>РН1 Володіння системою наукових знань із дисциплін загальної та професійної підготовки. Знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти.</p> <p>РН5 Знання сутності методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх</p>	

галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової освіти, сучасних методів навчання в умовах інклюзії.

РН6 Знання нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи, вимог Концепції Нової української школи.

РН7 Уміння застосовувати знання із дисциплін загальної та професійної підготовки у педагогічній діяльності.

РН8 Уміння проєктувати процес навчання предмета у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

РН10 Уміння здійснювати моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми, контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів згідно з критеріями оцінювання та відповідно до державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених програмою з певного предмета. Уміння використовувати сучасні психолого-педагогічні методики діагностування молодших школярів.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- сучасні Концепції та наукові підходи до початкової освіти в Україні ; основних теоретиків навчальних книг, найважливіші віхи вітчизняного підручникотворення, етапи підручникотворення в галузі початкової освіти України, сучасний стан підручникотворення в Україні;
- сутність понять «шкільний підручник», «технологічність підручника»;
- найважливіші характеристики навчальної книги, психологічні основи побудови підручника, розрізняти поняття «варіативні підручники» та «альтернативні підручники»;
- знати класифікацію підручників за змістом освіти, усвідомлювати поняття «функції підручника»;
- систему функцій шкільного підручника, мати уявлення про провідні функції;
- підходи до класифікації навчальних завдань і вправ підручника;
- класифікацію ілюстративного матеріалу підручника;
- компоненти апарату орієнтування підручника.;
- критерії та методи оцінювання навчальної книги, розуміти основні положення структурно-функціонального підходу до аналізу підручника;
- види роботи з підручником;
- структурні компоненти;

вміти:

- характеризувати провідні функції підручників для школи першого ступеня, здійснювати аналіз підручників за провідними функціями – інформаційною, розвивальною, виховною та мотиваційною;
- класифікувати тексти за різними ознаками;
- використовувати основні методики аналізу шкільного підручника;
- здійснювати комплексний аналіз підручників для початкової школи;
- визначати види ілюстрацій;
- організовувати роботу з кожним зі структурних компонентів навчальної книги;
- працювати з основними структурними компонентами підручника;
- працювати з підручником.

6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			12 годин		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18 годин		
самостійна робота			60 годин		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий		
2	Початкова освіта	1	вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. 3 історії створення шкільного підручника.	Лекція- візуалізація, практичне	1. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти / О. Я. Савченко. К.: Грамота, 2012. – 504 с. 25. 2. Савченко О. Я. Організація роботи учнів з підручником / О. Я. Савченко, Я. П. Кодлюк // Навчання і виховання учнів 2 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О. Я. Савченко. – К. : вид-во «Початкова школа», 2003. – С. 109–124. 3. Державний стандарт початкової освіти. Прийняття від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti 4. Закон України Про освіту. Прийняття від 05.09.2017 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19	Опрацювання нормативних документів	Максимальна оцінка - 5	За розкладом

<p>Тема 2. Підручник Для початкової школи як модель процесу навчання.</p>	<p>Лекція- візуалізація, 2 практичні</p>	<p>1. Кодлюк Я. Інновації у змісті підручників для початкової школи / Я. Кодлюк // Початкова школа. – 2017. – № 12. – С. 42–46. 2. Кодлюк Я. П. Ключові компетентності у змісті підручників для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Проблеми сучасного підручника. – 2016. – Вип. 17. – С. 182–191. 3. Кодлюк Я. П. Концептуальні основи побудови підручника для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / ред. кол.: гол. ред. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2014. – Вип. 14. – С. 284–292. 4. Концепція нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczija.pdf.</p>	<p>Опрацюван ня теоретични х питань, виконання вправ (2-4 години)</p>	<p>Макси- мальна оцінка - 5</p>	<p>За розкладом</p>
<p>Тема 3. Функції підручника</p>	<p>Лекція- візуалізація, 2 практичні</p>	<p>1. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті : підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я.</p>	<p>Опрацюван ня теоретични х питань, виконання вправ (2-4 години)</p>	<p>Макси- мальна оцінка - 5</p>	<p>За розкладом</p>

		<p>П. Кодлюк. – К. :інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.</p> <p>2. Кодлюк Я. П. Технологічність підручника для початкової школи / Я. П.Кодлюк, М. В. Самотіс // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць/ ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2012. –Вип. 12. – С. 432–438.</p> <p>3. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи /Я.Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.</p>			
Тема 4. Структура підручника.	Лекція-візуалізація, практичне	<p>1. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті :підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – К. :інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.</p> <p>2. Кодлюк Я. П. Технологічність підручника для початкової школи / Я. П.Кодлюк, М. В. Самотіс // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць/ ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов. – К. :</p>	Опрацьован Лекція-візуалізація , практичненя теоретичних питань, виконання вправ (2-4 години)	Максимальна оцінка – 5	За розкладом

		Педагогічна думка, 2012. –Вип. 12. – С. 432–438. 3. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи /Я.Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.			
Тема 5. Аналіз і оцінювання шкільних підручників.	Лекція-візуалізація, 2 практичні	1. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті :підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – К. :інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с. 2. Кодлюк Я. П. Технологічність підручника для початкової школи / Я. П.Кодлюк, М. В. Самотіс // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць/ ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2012. –Вип. 12. – С. 432–438. 3. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи /Я.Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.	Опрацьованя теоретичних питань, виконання вправ (2-4 години)	Максимальна оцінка - 5	За розкладом
Тема 6. Організація роботи з підручником на уроках у	Лекція-візуалізація, 2 практичні	1. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті :підруч. для магістрантів та	Опрацьованя теоретичних питань, виконання вправ (2-4	Максимальна оцінка - 5	За розкладом

початковій школі.Формування в молодших школярів уміння працювати з підручником.		студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – К. :інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с. 2. Кодлюк Я. П. Технологічність підручника для початкової школи / Я. П.Кодлюк, М. В. Самотіс // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць/ ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2012. –Вип. 12. – С. 432–438. 3. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи /Я.Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.	години)		
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Залік, максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка включає 50 балів за написання письмового заліку (50 балів) та оцінки за практичні заняття (25 балів). Ця оцінка розраховується як середня арифметичне за всі практичні заняття розділені на два. Контрольна робота оцінюється у 25 балів. Наявність сертифікату онлайн-курсу для вчителів початкової школи (EdEra, На урок,Самоосвіта, Нова українська школа – 60 год.) оцінюється у додаткові 5 балів до загальної кількості балів				
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота, що складається з двох теоретичних та двох практичних завдань 25 балів.				
Семінарські/практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань				
8. Політика курсу					
Неприпустимі плагіат та списування на контрольній та заліку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести у системі дистанційної освіти і тільки тоді буде					

допущений до складання заліку.

Обов'язковим є написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

9. Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової освіти. Прийняття від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Закон України Про освіту. Прийняття від 05.09.2017 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с
4. Жерар Ф.-М. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники / Ф.-М.Жерар, К. Роеж'єр; пер. з франц. М. Марченко. – К. : «К. І. С. », 2001. –352 с.
5. Кодлюк Я. Звідки книжка до нас прийшла / Я. Кодлюк, Г. Одинцова // Всесвітня література в сучасній школі. – 2013. – № 9. – С. 45–49, 60.
6. Кодлюк Я. Звідки книжка до нас прийшла: мовознавча розповідь / Я. Кодлюк, Г. Одинцова // Перша вчителька. – 2012. – № 3–4. – С. 62–65.
7. Кодлюк Я. Інновації у змісті підручників для початкової школи / Я. Кодлюк // Початкова школа. – 2017. – № 12. – С. 42–46.
8. Кодлюк Я. П. Ключові компетентності у змісті підручників для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Проблеми сучасного підручника. – 2016. – Вип.17. – С. 182–191.
9. Кодлюк Я. П. Концептуальні основи побудови підручника для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць /ред. кол.: гол. ред.. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2014. –Вип. 14. – С. 284–292.
10. Кодлюк Я. П. Підручник для початкової школи: дидактико-методичний аспект : навчально-методичний посібник / Я. П. Кодлюк. – 2-е вид., переробл. і доп. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 116 с.
11. Кодлюк Я. П. Підручник як засіб формування чуттєвого досвіду молодших школярів / Я. П. Кодлюк, І. В. Бойда // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Серія : Педагогіка і психологія). – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2009. – Вип. 28. – С. 334–340.
12. Кодлюк Я. П. Робота з підручником на уроках у початковій школі / Я. П.Кодлюк, О. Я. Янченко; за ред. О. Я. Савченко. – К. : Наш час, 2009. – 104с.
13. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті : підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – К. : інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.
14. Кодлюк Я. П. Технологічність підручника для початкової школи / Я. П.Кодлюк, М. В. Самотіс // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць/ ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов. – К. : Педагогічна думка, 2012. –Вип. 12. – С. 432–438.
15. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи /Я.Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.
16. Кодлюк Я. Теоретичні основи побудови підручника для початкової школи: структурний підхід / Я. Кодлюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету (Серія : Педагогіка). – 2008. – № 6. – С. 73–77.
17. Кодлюк Я. Технологія організації роботи з підручником у початковій школі / Я. Кодлюк // Перша вчителька. – 2012. – № 2. – С. 68–71.
18. Концепція нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczija.pdf>
19. Корнієнко С. М. Батьківські збори у початковій школі / С. М. Корнієнко, Я. П. Кодлюк. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. – 152 с.
20. Концепція нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczija.pdf>
21. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних

- підручників з іноземних мов. Теорія і практика / В. Г. Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.
22. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А. М., 2009. – 226 с.
23. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
24. Савченко О. Я. Організація роботи учнів з підручником / О. Я. Савченко, Я. П. Кодлюк // Навчання і виховання учнів 2 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О. Я. Савченко. – К. : вид-во «Початкова школа», 2003. – С. 109–124.
25. Серeda Л. П. На допомогу авторам навчальної літератури / Л. П. Серeda, В. С. Павленко; за ред. В. С. Павленка. – К. : Вища школа, 2001. – 79 с.
26. Хребтова Н. Р. Мотиваційна спрямованість підручників для початкової школи / Н. Р. Хребтова. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – 116 с.
27. Янченко О. Особливості формування умінь молодших школярів працювати з підручником / О. Янченко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету (Серія : Педагогіка). – 2003. – № 3. – С. 3–10.
28. Янченко О. Формування у молодших школярів умінь працювати з позатекстовими компонентами підручника / О. Янченко // Початкова школа. – 2005. – № 7. – С. 10–14.

Викладач: професор Височан Л.М.